

2.Бизнес схема – статична и динамична конструкция, елементи на предмета и субекти на финансите и финансовия мениджмънт

➤ **Универсалната бизнес схема – основа на финансовия мениджмънт на предприятието:**

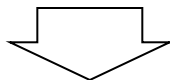
- Приложима е при всички форми на собственост на предприятието: частна, акционерна, държавна, общинска, смесена;
- Адаптивна е към всички организационно-юридически форми на предприятието: едноличен търговец, дружество, стопанска комбинация (обединение);
- Възприета е и се прилага в над 90% от страните в света, включително и от страните на ЕС;
- Кибернетични подходи към бизнес схемата – статичен и динамичен.

- **Статичен подход (декомпозиция)-** показва състава и структурата на системата предприятие

ИЗХОДНА ПОЗИЦИЯ

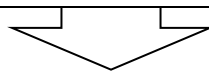
<i>Имущество = собственост</i>

Конструкция на бизнес схемата

Имущество на предприятието (<i>терен на мениджърите</i>)	Капитали на предприятието (<i>терен на собствениците</i>)
---	--

Конструктивни компоненти на бизнес схемата

<i>Мениджърска теза по активите</i>	<i>Съвместна капиталова теза по пасивите</i>
Първи компонент - стратегия (реализира се чрез дълготрайните активи)	Първи компонент – собствен капитал (основен, допълнителен, резерви, стопански резултат)
Втори компонент - тактика (реализира се чрез краткотрайните активи)	Втори компонент - чужд капитал (кредити, лизинг, задължения)
Трети компонент - структура на активите (съотношение между дълготрайни и краткотрайни активи)	Трети компонент - капиталова структура (съотношение между собствен и чужд капитал)

- **Актив** - ресурс, който е резултат от минало (предшестващо) икономическо и/или юридическо събитие, носител е на стопанска изгода и се намира под управление и контрол на мениджмънта (ръководството) на предприятието.
- Дълготрайни (дългосрочни, постоянни) активи - ресурси на предприятието, които се използват многократно в дейността му и носят стопанска изгода за период по-дълъг от една година;
- Характеристика и роля на дълготрайните активи:
 - резултат са от инвестиции и/или преотстъпване на собственост;
 - трудно се поддават на мениджърско въздействие (имобилни) - служи като инструмент за реализация на стратегия, а при ползването им за реализация на текущи проблеми резултатите се постигат бавно и скъпо;
 - при хиперинфлация се ползват като „скривалище“ за свободни парични средства.

- Краткотрайни (краткосрочни, променливи) активи - материални и парични ресурси, които се намират под въздействие (управление и контрол) на мениджмънта на предприятието и носят стопанска изгода за кратък период от време (до една година);
- Характеристика и роля на краткотрайните активи:
 - маневрени и бързо ликвидни - служат за реализацията на бързи решения при преодоляване на критични финансови ситуации, последна надежда за оцеляване на предприятието;
 - увеличаването на количеството (натрупването) им в предприятието е признак за нарушено финансово функциониране, изисква бързи мениджърски решения за ликвидиране на части от активите и трансформирането им в налични парични средства;
 - намаляването на количеството им във вид на парични средства по сметки в търговските банки или в касата е признак за нарушена ликвидност на предприятието, което може да предизвика депозирание на иск срещу него или пропускане на изгодна сделка.

- Стопанската изгода от всеки актив може да се прояви по няколко начина:

- участие в технологичния (производствения) процес на блага (продукти или услуги) предназначени за размяна на пазара;

- замяна на собствен актив поради технически, технологични, организационни, икономически или други причини срещу друг необходим актив, предлаган от партньор в бизнеса с доплащане или отбив;

- продажба на актив поради техническа, технологична, икономическа или друга непригодност или неизгодност за експлоатация в предприятието;

- предоставяне под форма на наем, лизинг за реализация на финансови ефекти (такси) и други изгоди.

➤ **Пасив** - съществуващо задължение, което е резултат от предшестващо икономическо или юридическо събитие (вносяне на капитал от нов съдружник, плащане на задължение към доставчик по сключена сделка, вносяне на данъчно задължение към публичните финанси и др.) и чието уреждане (погасяване) води до изтичане от предприятието на актив, носител на стопанска изгода.

- Собствен капитал:

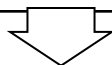
- основен капитал - синтетичен израз на собствеността, визитна картичка на финансовите възможности (капацитет);

- допълнителен капитал и резерви – допълва основния капитал, гаранция за кредиторите, партньорите в бизнеса и публичните финанси, нормална среда за функциониране на "здрави" стопански единици.

- стопанския резултат (печалба или загуба) - основна цел на собствениците и мениджмънта, резултат от рационална стопанска дейност, натрупването на загуби води към фалит.

- Привлечен (чужд) капитал -дългосрочни и краткосрочни кредити, облигационни емисии, лизинг, текущи задължения, неизплатени задължения и други;
- Капиталова структура – съотношението между собствен и привлечен (чужд) капитал, отчита влиянието на риска и възвращаемостта на вложения в стопанската дейност капитал, и тази база характеризира стойността на предприятието като цяло;
- Погасяването на пасив (задължение) може да се извърши чрез:
 - заплащане с налични пари от банкова сметка или в брой ;
 - плащане чрез замяна на стока (услуга) срещу стока или услуга;
 - преотстъпване на собствеността върху актив;
 - предоставяне на дялово участие в капитала на предприятието.

Динамична (функционална) конструкция на бизнес схемата

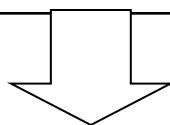
Разходи

Стопански

Приходи

резултат

Функционални компоненти на бизнес схемата

Разходи

1. Разходи за дейността
2. Финансови разходи
3. Извънредни разходи
4. Данъци
5. Стопански резултат (**печалба**)

Приходи

1. Приходи от дейността
2. Финансови приходи
3. Извънредни разходи
4. Дарения
5. Стопански резултат (**загуба**)

- **Разходи** - намаляване на икономическата изгода по време на отчетния (текущия) период под формата на извеждане, намаляване на активите или натрупване на пасиви, което води до намаляване на чистата стойност на капитала, отделно от дължимото на собствениците.
- **Приходи** - нарастване на икономическата изгода по време на отчетния (текущия) период под формата на въвеждане, подобряване на активите или намаляване на пасивите, което води до нарастване на чистата стойност на капитала на предприятието, отделно от увеличаване на дяловите вноски на собствениците.
- **Стопански резултат** - разликата между чистите парични приходи под формата на постъпления от нетни продажби (без оборотните данъци) и текущите разходи в стопанска дейност:
 - корпоративна печалба (доход) – когато чистите парични приходи са по-големи от разходите;
 - загуба - когато чистите парични приходи са по-малки от разходите от разходите;

➤ Основните субекти на финансовия мениджмънт:

- Собствениците на капитала (съдружници, акционери) - имат свои цели и мисия; вземат решения по: обединяване или разделяне на капитала в рамките на стопанската единици; реализиране на инвестиции и иновации; капиталовата структура; по управление на приходите, разходите и разпределение на стопанския резултат и други;
- Участници в управленската пирамида на предприятието (мениджъри, консултанти, експерти, специалисти) - всеки от тях взема решения съобразно делегираните му права и поети задължения по трудов или граждански договор;
- Участници от обкръжаващата среда - представители на законодателни органи, на органи на изпълнителната власт, на кредитори, партньори в бизнеса и други.